

Amerikan huumesota ja käyttäytymistieteet¹⁾

Eilen (5.9.) presidentti George Bush julisti sodan huumeita vastaan. Suorassa tv-lähetyksessä hänellä oli kädessä crack-puissi (kokaiinia siis), joka oli takavarikoitu huumekauppiaalta Valkoisen talon vastapäätä olevasta puistosta. ”Se on kuin viattoman näköinen karamelli, mutta se on muuttamassa kaupunkimme taisteluvyöhykkeeksi ja murhaamassa lapsiamme... tämä aine on myrkkyy”, hän sanoi. Presidentti esitti 7,9 miljardin dollarin budjettia vuodelle 1990 huumesotaan. Se merkitsee 39 %:n lisäystä tämän vuoden määrärahoihin verrattuna. Sodan strategia on neliosainen: lakien koventaminen, huumeuotannon estäminen ulkomailla (Kolumbiassa, Perussa ja Boliviassa), kasvatusta ja koulutus sekä hoito. Arviolta 70 %:ia määrärahoista menee huumeiden tarjonnan estämiseen, poliisien, oikeusistuinten ja vankiloiden rakentamiseen. Kolmannes jää kasvatukseen ja hoitoon.

Miksi sota sitten aloitettiin nyt? Yhdysvalloissa oli kyselytutkimusten mukaan vuonna 1985 noin 20 miljoonaa ja vuonna 1989 noin 14 miljoonaa satunnaisesti huumeita käyttävää ihmistä. Kokonaismäärä on siis hieman laskenut, mutta sen sijaan vakituisesti käyttävien osuus ja määrä on kohonnut. Metropolien keskustoihin on muodostunut huumerikollisten hallitsemat alueet, murhavyöhykkeet. Huumeet ovat levinneet keskiluokan ja teini-ikäisten piiriin. Huumeet ovat eräs kouluväkivallan päälähte. Nuoria käytetään huumeiden välittäjinä, sillä alaikäisinä heidän rangaistuksensa ovat vähäiset. Ongelma on siis akuutti, mutta sitä se on ollut vuosia. Julkisuudessa on arvioitu, että kylmän sodan mahdollinen päättyminen suurvaltojen välillä on avannut mahdollisuuden huumesotaan. Samalla tämäkin sota yhdistää kansakuntaa.

Kritiikkiäkin on esitetty. Resursseja on pidetty riittämättöminä, ja erityisesti on kiinnitetty huomiota ennaltaehkäisyyn, koulutuksen ja hoidon vähäiseen osuuteen. Tällä hetkelläkin vain 40 %:n hoitoon pyrkivistä on arvioitu sitä saavan. Ohjelman koordinaattori, täällä huumeita etsittäväksi kutsuttu William Bennett, Reaganin hallituksen opetusministeri, puolustautui tänään sanomalla mm., että ensin on saatava kadut puhtaiksi ja vasta sitten voidaan panostaa hoitoon ja ennaltaehkäisyyn.

Kasvatustieteilijän on kiinnostava seurata sodan kulkua. Itse sodanjulistushan viittaa siihen, että ohjelman laatijoiden käyttäytymistieteelliset tiedot päättyvät 1960-luvun alkuun. Esimerkiksi sosialisaatioteoreettisesti malli on selvä: ytimenä kansalaisten moraalinen integroiminen yhteiskuntaan, se perustuu tiettyihin annettuihin arvoihin ja niistä johdettujen normien sisäistämiseen, normeja valvotaan ja niiden rikkomisesta rangaistaan. On kuitenkin muistettava, että tämä on siis vasta ensimmäinen vaihe.

Televisio ja muu joukkotiedotus käsittelee huumeongelmaa jatkuvasti. Samoin on muutoin jo aiemmin menetelty kouluongelmien suhteen, ja esimerkiksi New York Times'n keskiviikon numerot sisältävät kouluosaston. Eräät tv-kanavat ovat jo etukäteen päättäneet käsitellä huumeongelmaa jokaisessa uutislähetyksessään esimerkiksi viikon ajan. Asian tuntijat ovat ennakoineet kampanjaa. Tohtori David Musto (Yale) kertoi aiempien huumesotien vaiheista. Hänen mukaansa on löydettävissä tietty sama malli: ensin vallitsee hiljaisuus huumeiden käytön laajuudesta, sitten syntyy ärtymys ja kärsimättömyys, joka usein liittyy rodullisiin pelkoihin ja tuloksena on kovien rangaistusten käyttöönotto. Professori Robert Coles (Harvard) toi esiin kaksi asiaa, jotka voitaisiin tehdä huumeiden käytön vähentämiseksi. Amerikkalaisten olisi siedettävä huolia ja kipua paremmin hyväksyen ne osaksi elämää. Toiseksi olisi suuntauduttava itsestä muihin ihmisiin, välitettävä muista ja tehtävä jotakin heidän hyväkseen. Nuorison suhteen eräänlaisen hyvän taalan kysymyksen esitti kuvernööri Mario Cuomo: Mikä tie ihmisarvoon ja identiteettiin meillä on tarjota 17-vuotiaalle huumeekulttuurin piirissä eläneelle työtömälle ja kouluttamattomalle huumeiden välittäjälle, joka autokaupassa maksaa BMW:nsä tai Jaguaarinsa käteisellä?

Huumesota alkoi virallisesti eilen (vaikka Kolumbiassa jo aiemmin), tänään joukkotiedotuksessa kerrottiin ensimmäisestä vaikutuksesta. Kokaiinin hinta on kohonnut.

¹⁾ Professori Antikainen on parhaillaan vierailevana professorina Rochesterin yliopistossa USA:ssa.